

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII KADENCJA**

Warszawa, dnia 7 listopada 2008 r.

Druk nr 362

**Pan
Bogdan BORUSEWICZ
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 84 ust. 1 Regulaminu Senatu my, niżej podpisani senatorowie,
wnosimy projekt uchwały

w 70. rocznicę śmierci Arcybiskupa Józefa Teofila Teodorowicza.

Do reprezentowania nas w dalszych pracach nad tym projektem uchwały upoważniamy
senatora Łukasza Abgarowicza.

(-) Łukasz Abgarowicz
(-) Małgorzata Adamczak
(-) Stanisław Bisztyga
(-) Piotr Głowski
(-) Ireneusz Niewiarowski

(-) Andrzej Owczarek
(-) Jadwiga Rotnicka
(-) Henryk Woźniak
(-) Piotr Zientarski
(-) Marek Ziółkowski

**UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

z dnia 4 grudnia 2008 r.

w 70. rocznicę śmierci Arcybiskupa Józefa Teofila Teodorowicza

Senat Rzeczypospolitej Polskiej

w 70. rocznicę śmierci

Jego Ekszelencji Księdza Arcybiskupa Józefa Teofila Teodorowicza,

ordynariusza lwowskiego obrządku ormiańskiego,

posła i senatora Drugiej Rzeczypospolitej,

wobec Jego wielkich zasług dla odrodzenia niepodległego państwa polskiego,

wdzięczny za Jego świadectwo heroicznego patriotyzmu,

pomny Jego roli kościelnego i narodowego autorytetu,

uznając, że Jego postać uosabia najlepsze tradycje Rzeczypospolitej,

pragnąc utrwalić Jego sławę wielkiego mówcy, wybitnego myśliciela i pisarza,

honorując Jego ofiarną pracę na rzecz Kościoła katolickiego obrządku ormiańskiego,

przypominając, że po Jego śmierci cała Rzeczpospolita okryła się żałobą,

składa hołd

najwybitniejszemu z polskich Ormian,

gente Armenus, natione Polonus.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Uzasadnienie

Arcybiskup Józef Teofil Teodorowicz to jedna z najwybitniejszych postaci II Rzeczypospolitej, a wielowymiarowość jego działalności sprawiła, że zasłużył na podziw już sobie współczesnych.

To ormiańsko-katolicki kapłan i od 1902 r. gorliwy rządcą archidiecezji lwowskiej obrządku ormiańskiego. Jego wieloletnim staraniem odnowiono średniowieczną katedrę ormiańską we Lwowie, która ozdobiona malowidłami Jana Henryka Rosena i mozaikami Józefa Mehoffera, odzyskała dawny blask. Gorliwie zabiegał o powołania kapłańskie, działał na rzecz odnowienia liturgii ormiańskiej, rozwijał kontakty z patriarchatem ormiańskokatolickim w Libanie, otoczył troskliwą opieką bursę ormiańską we Lwowie, doprowadził też do uroczystej koronacji cudownego obrazu Matki Bożej Łaskawej z kościoła ormiańskiego w Stanisławowie.

To poseł wirylista do Sejmu Krajowego we Lwowie i Izby Panów w Wiedniu, który odważnie upominał się tam o polskie interesy, a już w 1917 r. wysunął postulat niepodległości Polski. Podczas rewolucji 1905 r. wspierał działania niepodległościowe w zaborze rosyjskim, jako jedyny biskup galicyjski aktywnie zaangażował się też w pomoc dla uczniów strajkujących w obronie języka polskiego we Wrześni i innych miejscowościach zaboru pruskiego. Interweniował w Watykanie w sprawie brutalnej akcji germanizacji. Jego zabiegi o przychylność papieża Piusa X dla sprawy polskiej zostały zwieńczone powołaniem przy Watykanie przedstawicielstwa polskiego. Tak więc Polska, nie istniejąca na mapach świata miała w Watykanie swego dyplomatycznego przedstawiciela, którym został z rekomendacji Arcybiskupa Teodorowicza ks. Adam Stefan Sapieha.

To odważny obrońca Lwowa, który w okresie I wojny światowej nieustannie piętnował gwałty na ludności cywilnej doznawane od okupujących miasto wojsk rosyjskich, austriackich i ukraińskich. W okresie walk o niepodległość zdecydowanie opowiadał się za polskością Lwowa i Galicji Wschodniej, nie ustając jednocześnie w wysiłkach o położenie kresu bratobójczej wojnie. Wierny Lwowowi, nie opuścił go nawet podczas ciężkich walk polsko-ukraińskich toczonych o miasto w 1919 r. Następnie wielokrotnie składał hołd bohaterstwu obrońców miasta. W uznaniu tych zasług został odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Polonia Restituta, a po śmierci pochowany w Alei Zasłużonych na Cmentarzu Orłąt Lwowskich.

To poseł na Sejm Ustawodawczy i senator Rzeczypospolitej, który zasiadając w sejmowej komisji konstytucyjnej, współtworzył Konstytucję marcową. Związany z myślą narodową, był aktywną postacią polskiego życia publicznego, m.in. w 1920 r. zabiegał o przywrócenie Śląska macierzy.

To jeden z czołowych polskich intelektualistów I połowy XX wieku, mecenas artystów i pisarzy, założyciel Bractwa Wydawniczego św. Józefa, redaktor naczelny dziennika „Ruch katolicki”, opiekun Stowarzyszenia Katolickiej Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie” we Lwowie, autor wielu dzieł teologicznych, w tym monumentalnej, wielotomowej, niedokończonej monografii o życiu Chrystusa.

To wybitny mówca i homiletyk, który swoimi mądrymi kazaniem porywał serca i umysły słuchaczy. To właśnie arcybiskup Teodorowicz wygłaszał kazanie na otwarcie pierwszego Sejmu odrodzonej Rzeczypospolitej w lutym 1919 r., w którym wypowiedział pamiętne słowa: *Wam, rajcowie pierwszego Sejmu rzucam słowo jedno. Kiedy pod piramidami stanął wielki wódz, zawołał on swoim żołnierzom: „Czterdzieści wieków patrzy na was”. Nie na przeszłość, ale na przyszłość ja wam dzisiaj wskazuję. Wieki, które przyjdą - te położę na was. W obliczu tej przyszłości i w obliczu Bożym, w obliczu sumienia waszego składamy przed Tobą, Panie,*

my, posłowie pierwszego wielkiego sejmu na wolnej polskiej ziemi, ślubowanie poselskie. Przyrzekamy przed Tobą, że od pierwszej narady sejmowej i wszystkich narad przychodzić będziemy z czystymi rękoma i czystym sumieniem, jak do sprawy świętej. I uciszymy nasze namiętności i oczyścimy nasze dusze, byśmy tym lepsze wydawali prawa, im głębiej w siebie wejdziemy. My nie chcemy już odtąd szukać naszych własnych korzyści, a chcemy i pragniemy szukać jedynie tylko dobra naszej ukochanej i drogiej Ojczyzny. Nie chcemy w niej królować, ale chcemy, jak dzieci najlepsze, tobie, Ojczyzno droga, służyć, twój tylko głos, twój wołania chcemy słuchać. I nic nas więcej od miłości twojej nie oderwie. I przyrzekamy przed Tobą, o Panie nasz, przyrzekamy w Znak Twój święty, że nie spoczniemy tak długo, aż ku chwale naszego narodu, aż ku świadectwu szczytnemu historii, powtórzmy za Zbawicielem naszym słowa: „Consummatum est” (J 19,30) - Dokonało się dzieło wielkie. Amen.

Po śmierci ormiańskiego arcybiskupa władze Rzeczypospolitej ogłosiły żałobę narodową, stawiając tym samym Józefa Teodorowicza w jednym rządzie z Józefem Piłsudskim. W ostatniej drodze towarzyszył mu Episkopat Polski z Prymasem Augustem Hlondem na czele i wielotysięczne rzesze ludzi.

W czasach reżimu komunistycznego postać arcybiskupa Józefa Teofila Teodorowicza została skazana na zapomnienie. Senat Rzeczypospolitej Polskiej pragnie tą uchwałą przywrócić pamięć o wybitnym polskim patriocie.

Tłoczono z polecenia Marszałka Senatu
